

Mēs varam ietekmēt to, kā dzīvojam

Viduslatgales pārnovadu fonda vadītājas Evijas Gurgānes un viņas komandas darbs ir rakstīt un īstenot ilgtspējīgas attīstības, zaļās domāšanas, zaļās saimniekošanas un zaļā dzīvesveida projektus. Tāpēc tieši viņas pieredzi par to, kā domāt un dzīvot videi un cilvēkam draudzīgi, vēlējamies izziņāt sīkāk.

“Mums bijuši vairāki projekti un aktivitātes, lai mudinātu iedzīvotājus domāt, kādu nospiedumu viņu rīcība, viņu paradumi atstāj uz zemeslodes. Un tad, kad tu par to aizdomājies, tu kļūsti motivētāks kaut ko mainīt savā ikdienā. Viena lieta ir, ka mēs patērējam dabas un cilvēka radītos materiālos resursus, un mēs to darām diezgan negausīgi, jo skaidrs, ka esam patērētājsabiedrība. Mums šķiet – lai dzīvotu vēl labāk, jāpērk arvien vairāk. Patērētāja domāšana un paradumi, kas veidojušies laika gaitā, izmantojot dažādus pakalpojumus un pērkot preces, noved pie aizvien lielāka atkritumu daudzuma. Jo vairāk preču ražojam, jo vairāk radām siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas. Tās sasilda mūsu planētu, atmosfēru, un tas savukārt rada klimata pārmaiņas. Mēs, Viduslatgales pārnovadu fonda komanda, nevaram ļoti ietekmēt globālus procesus, bet varam ietekmēt to, kā es un tu dzīvojam, ko pērkam, kādas mantas lietojam, ko darām ar nolietotajām mantām un tā tālāk,” pastāstīja E. Gurgāne.

Rīko zaļos seminārus un sarunas

Lai popularizētu zaļo domāšanu un zaļo dzīvesveidu, E. Gurgāne ar fonda komandu rīko seminārus un meistarklases, un tos galvenokārt caurauž citu cilvēku pieredze. Piemēram, meistarklasē Preiļu novada “Dzeņu mājās”, ko vadīja organizācijas “Zero Waste Latvija” pārstāve Zane Kopštāle, varēja iemācīties gatavot mājas komposta “kūku”, kas iederas kā ekomēlojums gan mazdārziņā, gan puķu podos. Savukārt nodarbībā, kā atslogot māju no agresīvas ķīmijas, tika mācīts izmantot tos produktus, kurus lietojam pārtikā un ikdienā (piemēram, ar sodu traukus var nomazgāt tikpat labi kā ar veikalā pirkto

līdzekli). Visas šīs aktivitātes ir arī stāsts par izmantoto produktu vai lietu apriti un atbildību pret mūsu kopīgajām mājām – Zemi, skaidroja Evija.

Tāpat fonda saime organizē tikšanās un sarunas ar cilvēkiem, kuri jau domā un dzīvo zaļi. Piemēram, Preiļos notika dāmu un zaļi domājošu uzņēmēju sarunas par ilgtspējīgām izvēlēm zaļākai dzīvei. Ar savu pieredzi, kā ražot un dzīvot draudzīgi cilvēkam un videi, dalījās dabīgās kosmētikas zīmola “Vegan Fox Cosmetics” radītāja Maija Rieksta-Riekstiņa, ģimenes uzņēmuma “Skrīveru mājas saldējums” vadītāja Lelde Sotniece, apģērba dizainere Egija Žihare, kura vīriešu žaketes pārvērš sievišķīgos mākslas darbos, un veselīgo našķu zīmola “SainVie” radītāja Lienīte Litavniece. Savukārt domnīcā Roberta Mūka muzejā Preiļu novada Galēnos satikās garīdzniecības, nevalstisko organizāciju, izglītības, kultūras un citu jomu pārstāvji, lai ētiskās kategorijās runātu par pārmanoto nākotni, kādu zemeslodi mēs nododam mantojumā jaunajām paaudzēm.

E. Gurgāne teica: “Kāpēc šādas sarunas ir vērtīgas? Klausītājs var identificēties ar diskusiju dalībnieku – uzņēmēju, vietējo cilvēku, kurš praktizē to, ar ko dalās, kurš var pateikt, kā to var izdarīt. Tikai mazliet citādāk jāpaskatās uz savu virtuvi, savu māju, savu sadzīvi un tad jau tālāk uz vietējo tev apkārtējo loku – kas ko ražo vai audzē. Tā pamazām mēs tās pārmaiņas cenšamies panākt.”

Svarīgi pašam mainīt domāšanu

E. Gurgāne arī pati izvēlējusies zaļo dzīvesveidu. Viņa mājās šķiro atkritumus un cenšas lietot maz lietu ikdienā. “Ja tas ir šampūns, tad tā ir viena pudele, ko izlietoju līdz pašām beigām, ja sejas krēms – tad tas ir viens vai divi, un es nepērku jaunu, kamēr neesmu izlietojusi iepriekšējo. Līdz ar to manā vannas istabā ir diezgan maz mantu. Tāpat sadzīvē izmantoju melamīna supersūkli, kas ir liels palīgs dažādu virsmu kopšanā, tāpēc man nav vajadzīga ķīmija, lai tīrītu izlietnes vai duškabīni. Traukus biežāk mazgāju ar sodu, nevis “Fairy”, jo soda ir daudz draudzīgāka cilvēkam un videi. Ja jābrauc uz

Publikāciju cikls «Novadi zaļo»

Evija Gurgāne rīko sarunas ar uzņēmējiem par ilgtspējīgu attīstību, mudinot padomāt, kā saimniekot ar domu par nākotni

Egītas Terēzes JONĀNES foto

Rīgu, izmantoju sabiedrisko transportu, nevis personīgo mašīnu, tāpat, cik vien iespējams, cenšos iet kājām. Man patīk pirt vietējo pārtiku. Protams, poļu zemnieka ražotā zemene varbūt ir tikpat laba kā vietējā zemnieka ražotā, bet tepat izaudzētajai ir īsāka piegādes ķēde. Lai tādu pašu ogu atvestu no ārvalstīm, vajag organizēt piegādes loģistiku, nogādāt to līdz ostai vai mērot vēl tālāku ceļu. Tas ir daudzu cilvēku darbs un liels energoresursu patēriņš, tāpat tie ir daudzie izmeši, daudzās siltumnīcefekta gāzu emisijas. Tu it kā esi par produktu samaksājusi lētāk, bet planēta par to ir samaksājusi dārgāk,” pastāstīja Evija.

Viss notiek, bet lēnām

E. Gurgāne novērojusi, ka cilvēku domāšana kļūst zaļāka. Šīs pārmaiņas straujāk notiek jauniešu kopienās un jaunajās ģimenēs, kas dzīvo pilsētās. Jaunieši ir vairāk izglītoti ekoloģijas un vides jautājumos, turklāt viņiem ir vieglāk menedžēt budžetu, lai uzturētu šādu dzīvesveidu. Kad piedzimst bērni, tas prasa vairāk laika un enerģijas un lielākus naudas resursus, piemēram, vecāki izvēlas sašūtas ekoloģiskās autiņbiksītes (lai tās var mazgāt, nevis izmest, jo autiņbiksītes ir viens no lielākajiem atkritumu vairotajiem).

Laukos zaļo domāšanu ietekmē daudzi objektīvi iemesli, piemēram, sabiedriskais transports, kura biežāk nav nekā ir, tāpēc nepieciešama privātā automašīna, un cilvēks gribot negribot ir dažādu emisiju ražotājs. Daudz atkritumu rodas arī laukos. Protams, daļa joprojām tiek sadedzināta (papīrs, kartons), tāpat daudz ir lietota šifera, bet, lai to nodotu, tas jāved pašam, un tās atkal ir papildu izmaksas.

E. Gurgāne, priedējoties par cilvēkiem, kuri izvēlas zaļo dzīvesveidu, aicināja – ja kādam šķiet, ka krietni vienkāršāk ir paņemt, izmantot un izmest (piemēram, ēdienu kārbīnās vai tos pašus pamperus), tomēr der aizdomāties par iepriekš minēto pārmanoto nākotni, kādu zemeslodi mēs atstāsim nākamajām paaudzēm.

Biedrības un nodibinājumi darbojas vietējās kopienās un ir palīgs valdībai, sevišķi sabiedrības informēšanā un izglītošanā, tāpēc valdībai būtu jāuzticas nevalstiskajam sektoram. E. Gurgāne atzina: “Nevalstiskajā sektorā darbojas tie paši iedzīvotāji un nodokļu maksātāji, kuri izdara ļoti daudz no tā darba, ko pašvaldības un valsts nevar izdarīt, jo valstij un pašvaldībai ir ļoti daudz primāru pienākumu, bet citus jautājumus deleģē šādām pilsoniskajām iniciatīvām, un tās iesaista pārējo sabiedrību. Tas būtu tikai apsveicami, ka kāds nāk palīgā.”

Ekoprints – apzināta attieksme pret vidi

Rēzeknes novada Pušā atrodas ekoprinta studija “Maarga”, kurā saimnieko Zaiga Lāce un Sanita Vjakse. Ekoprints ir tekstilmākslas veids, kurā dabīgi audumi tiek krāsoti ar dabīgiem izejvielām, pamatā – dažādiem augiem. “Maarga” rada dažādus tekstilizstrādājumus – zīda matu gumijas, kokvilnas “tašiņas” un spilvendrānas, krekliņus utt., kā arī organizē meistarklases, ļaujot katram pašam ar ekoprinta palīdzību radīt savu unikālo meistardarbu.

Z. Lāce atzīst – kopš viņas dzīvē ienāca “Maarga”, kuras pamatā ir ekoloģija un ilgtspēja, arī pati ikdienā vairāk pievērš uzmanību tam, ko ģērbj mugurā – audumu sastāvam, kā arī mazgāšanas līdzekļiem, ko izvēlas to kopšanai (piemēram, ziepju riekstus), lai gan pagarinātu to kalpošanu, gan efektīvi izmazgātu traipus.

Zaiga stāsta: “Pamazām sākam iekopt savu lauku teritoriju, veidoju ekoprinta dārzu. Viena no lietām, par ko es aizdomājos katru reizi, kad pieķeros kādam stūrim, ir tas, ko mēs atstājam nākamajām paaudzēm. Es gribētu, lai pēc manis paliek kaut kas ziedošs, skaists, nevis atkritumi, kas slāņu slāņiem krājušies un ar kuriem nākamajām paaudzēm jātiek galā. Tāpēc savā dārzā stādu hortenzijas, lavandas, heihēras, peonijas un citus augus.

Viens no ekoprinta pamatprincipiem ir aprites ekonomika – spēja ieraudzīt vēr-

Foto no Z. Lāces personīgā arhīva

tību tajā, kas citiem jau šķiet kļuvis par atkritumiem. Krāsvielu iegūšanai bieži izmantoju pārtikas pārpalikumus – sīpolu mizas, avokado mizas un kauliņus, granātābolu mizas, kā arī citus augu izcelsmes atlikumus. Arī manā dārzā viss notiek dabiskā ciklā – samtenēm vispirms izmantoju lapas dabīgo krāsvielu iegūšanai, bet sezonas beigās tiek ievāktas sēklas, kas pavasarī atgriežas dobēs un priecē ar jaunu krāsu avotu. Tā veidojas noslēgts, ilgtspējīgs cikls, kurā katram augam ir

sava nozīme un pēc iespējas nekas netiek izšķērdēts.

Ekoprintā būtiska nozīme ir arī dabas resursu saudzīgai izmantošanai. Ja iespējams, krāsošanā izmantoju akas vai dīķa ūdeni. Dabīgajās ūdenstilpēs esošie minerāli nereti piešķir audumiem īpašas nianšes, vienlaikus samazinot dzeramā ūdens patēriņu un padarot krāsošanas procesu videi draudzīgāku. Man svarīgi, lai ekoprints nebūtu tikai skaists gala rezultāts, bet arī apzināta attieksme pret vidi – izmantot to, kas jau ir pieejams, samazināt atkritumu daudzumu un saudzēt dabas resursus.

Patiesībā ekoprints māca paskatīties uz lietām citādi – nevis domāt par to, ko izmest, bet gan par to, kā vēlreiz izmantot. Tieši šāda domāšana, manuprāt, ir viens no ilgtspējīga dzīvesveida stūrakmeņiem. Tas nav par perfekti zaļu dzīvi, bet par maziem, ikdienā īstenojamiem lēmumiem, kas ilgtermiņā rada pozitīvu ietekmi uz vidi. Katrs noteikti var izvēlēties sev tīkamākos un pieejamos procesus – atkritumu šķirošanu, lietuss ūdens savākšanu vai pašam savu tomātu stādīšanu uz palodzes.

Viss jau sākas mūsu apziņā – kā to pasauli katrs redzam, cik esam gatavi iesaistīties, lai neradītu vairāk atkritumu, lai veikalā nepaķertu kārtējo modīgo lietu tikai tāpēc, ka ir atlaide vai zema cena. Tas, uz ko es aicinu, ir vienkārši iedomāties, kas paliks pēc mums un ko varam darīt, lai mēs būtu pēc iespējas saudzējošāki, dabiskāki.”

UZZIŅAI

- Klimatneitralitāte ir stāvoklis, kurā cilvēka darbības rezultātā radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas ir vienādas ar tām gāzēm, kas tiek absorbētas vai noņemtas no atmosfēras, radot nulles neto ietekmi uz klimatu. Vienkāršāk sakot – cilvēki (ar rūpnīcām, transportlīdzekļiem apkuri utt.) nerada vairāk piesārņojuma kā daba (koki, augi, augsne u.tml.) spēj attīrīt. Tā kā klimata krīze pasliktinās un aizvien biežāk saskaramies ar ekstrēmiem laikapstākļiem, Eiropas Savienības (ES) valstis izvirza arvien vērienīgākus mērķus cīņai pret klimata pārmaiņām.
- 2008. gadā panākta vienošanās par pirmo ES mēroga mērķi klimata jomā, kurā bija noteikts, ka līdz 2020. gadam jāsamazina emisijas par 20%, salīdzinot ar 1990. gadu. Šis mērķis tika pārsniegts, 2020. gadā panākot samazinājumu par 32%. Lai arī lielā mērā šāds rezultāts saistāms arī ar Covid-19 pandēmiju, tomēr jau 2019. gadā samazinājums bija par 25%.
- 2014. gadā ES vienojās par mērķi līdz 2030. gadam samazināt emisijas par 40%, bet 2023. gadā šis mērķrādītājs tika paaugstināts – šobrīd ES valstīm ir juridisks pienākums līdz 2030. gadam emisijas samazināt vismaz par 55%.
- Klimata tiesību aktu apkopojums atrodams paketē “Gatavi mērķrādītājam 55%”, kas ietver vairākus tiesību aktus un paredz noteikumus un pasākumus šī mērķa sasniegšanai.

Efektīvi saimniekojot, emisija samazinās

Klimatneitralitāte ir aktuāla arī lauksaimniecībā, tāpēc zemnieki arvien biežāk dzird par šo tēmu. Tā iet roku rokā ar frāzi, kā kļūt efektīvākiem, lai savā saimniecībā samazinātu siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju, un, saimniekojot klimatam un videi draudzīgi, spētu arī konkurēt. Par to sarunājamies ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Preiļu biroja augkopības konsultantu Arvi Spuriņu un lopkopības konsultantu Mairi Ormani, kuri ikdienā konsultē lauksaimniekus par “zaļo” domāšanu un dzīvesveidu laukos.

Kāpēc Latvijā tiek īstenots demonstrācijas projekts?

M. Ormanis un A. Spuriņš ir iesaistīti projektā “Climate Farm Demo”. Tas ir unikāls Eiropas mēroga izmēģinājumu demonstrācijas tīkls, kas aptver 28 valstis, un Latvija ir daļa no tā. Viņi uzsvēra, ka šis projekts, kurā pieaicināti arī lauksaimnieki, palīdz apzināt klimata pārmaiņas maziņās prakses lauksaimniecībā. Tie ir gan pētījumi, gan praktiskie demonstrējumi saimniecībās. Projektā piedalās 18 lopkopības un septiņas augkopības saimniecības, kurās tiek meklēti risinājumi, kā ekonomiski pamatoti mazināt CO₂ un citas SEG emisijas lauksaimniecībā. Apzināties saimniecības stiprās puses un riskus ir būtiski ikvienam lauksaimniekam. Jaunākajā Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ziņojumā uzsvērts, ka lauksaimniecība ir būtisks siltumnīcefekta gāzu avots, kas rada apmēram 12% no kopējām cilvēces radītajām tiešajām emisijām.

Kāda ir gudra saimniekošana augkopībā?

A. Spuriņš skaidroja, ka augkopībā nepieciešams izvērtēt resursu patēriņu, lai saimniecības spētu palikt ekonomiski konkurētspējīgas. Līdz ar to katram saimniekam, vērtējot savas iespējas, jāspēj no

hektāra iegūt optimālo ražu, kas būs atšķirīga, un tas iet roku rokā ar emisiju samazinājumu, jo, efektīvāk izmantojot resursus, emisijas samazināsies.

“Lai saimniekotu, samazinot CO₂, lauksaimnieks var censties samazināt slāpekļa mēslojuma devas, veicot augsnes agroķīmiskās analīzes un audzējot savos tīrumos piemērotākos kultūraugus, tajā pašā laikā cenšoties koriģēt slāpekļa mēslojuma devas audzējamajiem kultūraugiem pēc potenciāli iegūstamās ražas. Emisiju kontekstā arī degvielas patēriņam uz hektāru ir liela nozīme, tāpēc, īstenojot minimālo augsnes apstrādi vai tiešo sēju, iespējams samazināt degvielas patēriņu. Bet tas, kā apstrādāt un apsēt savus tīrumus, joprojām paliek katra lauksaimnieka ziņā. Patlaban obligāti tiek ievēroti labas lauksaimniecības un vides stāvokļa standarti. No politiskā viedokļa tās ir desmit prasības, un daļa no tām savā mērā samazina emisijas. Tās ir prasības, lai saimniekotu apzinīgāk, bet tās neparedz ļoti krasas saimniekošanas izmaiņas,” sacīja A. Spuriņš.

Augsne un sabalansēta kultūraugu mēslošana ir pamatu pamats, viņš turpināja, atgādinot, ka zemnieki, izmantojot augsnes analīzes, precīzās tehnoloģijas un arī savu pieredzi, iemācījušies izmantot slāpekli uz lauka – tur, kur ir augstāks potenciāls ražai, vairāk, bet, kur zemāks, – ne tik daudz. Emisiju kontekstā stāsts ir arī par kultūraugiem. Ja kultūraugs ir intensīvāks, piemēram, ziemas rapsis vai ziemas kvieši, tam lieto vairāk slāpekļa

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Preiļu biroja augkopības konsultants Arvis Spuriņš (no labās) un lopkopības konsultants Mairis Ormani ikdienā konsultē lauksaimniekus par zaļo domāšanu un dzīvesveidu laukos

Egītas Terēzes JONĀNES foto

nekā pākšaugiem (zirņi, lauku pupas u.c.), kas nav tik resursu ietilpīgi kultūraugi, un tur arī emisija būs zemāka. Tāpēc, ieviešot korekcijas sējumu struktūrā, iespējams saimniecībai kopumā samazināt savu “ekoloģisko pēdu”. “Vienā saimniecībā, kas iesaistījās projektā “Climate Farm Demo” no kopējās 300 ha platības 100 ha aizņēma lauka pupas, tāpēc tur, salīdzinot ar citām, emisiju fons bija krietni mazāks. Mūsdienās emisiju kontekstā stāsts nav tikai par saimniecības lielumu, bet to, kā saimniecībā tiek patērēti resursi un kas tajā tiek audzēts,” teica A. Spuriņš.

Lauksaimnieki arvien biežāk iegādājas modernāku tehniku, kas ļauj saimniekot gudrāk un efektīvāk, piemēram, precīzākas sējmašīnas, minerālmēslu izkliedētājus un traktoros ar automātisko stūrēšanu. Precīzāka sēklu izsēja labvēlīgos apstākļos ļauj nodrošināt optimālu augu biežību, savukārt precīza minerālmēslu izkliede palīdz kultūraugus apgādāt ar nepieciešamajām barības vielām atbilstoši to vajadzībām. Automātiskā stūrēšana ne tikai nodrošina precīzāku darbu un samazina pārklāšanos vai neapstrādātas platības, bet arī būtiski atvieglo traktorista darbu.

Kas jāmaina lopkopībā?

Lopkopībā emisiju samazināšanu vispirms veicina pašu saražota kvalitatīva lopbarība – skābbarība, siens, graudi un proteīna avoti (piemēram, tauriņzieži). Tas nozīmē mazāku papildbarības iegādi, līdz ar to samazinot arī emisijas. Degvielas patēriņa un loģistikas ziņā vietējā barība no saimniecības lauka noteikti ir izdevīgāka un emisijām draudzīgāka nekā ievestās izejvielas no citām valstīm un pat kontinentiem, skaidro M. Ormanis.

Lopkopībā mēs galvenokārt runājam par metāna emisijām (CH₄), visu saimniecībā saražoto emisiju apjomu raksturo CO₂ ekvivalents (CO₂e) uz vienu saražotā produkta kilogramu. Viņš uzsver: “Viens ir saražot kvalitatīvu lopbarību pašam, bet otrs – to pareizi izmantot. Tas ir stāsts par precīzi aprēķinātām barības devām un to izmantošanu. Daļa saimniecību šo praksi gan vēl nepiemēro – neatbilst infrastruktūra, trūkst darbinieku vai nav iegādāta atbilstoša tehnika, piemēram, lopbarības mikseris. Tomēr pareiza barības izmantošana tiešā mērā ietekmē izslaukumu piena lopkopībā un dzīvmasas pieaugumu gaļas liellopu ganāmpulkos. Tādējādi saimniecībai ir virziens strādāt efektīvi un ar mazāku emisiju apjomu uz produkta vienību. Tāpat ietekmi uz vidi nosaka audzēto lopu suga un izvēlētais turēšanas modelis. Latvijā ir arī mazāk prasīgu mājlopu, piemēram, aitū un kazu audzētāji. Galvenais iemesls tam ir ganības. Aprēķini rāda, ka saimniecībās, kurās ir garāks ganību periods, emisiju apjoms ir mazāks, tikmēr saimniecībās, kurās ganību periods netiek pieņemts vai tas ir salīdzinoši īss, saražotās SEG emisijas tiek kompensētas ar precīzu barības devu, kvalitatīvu pašražoto lopbarību un augstu ganāmpulka produktivitāti.

Daudzi varētu uzskatīt, ka kardinālākais paņēmieni emisiju samazināšanai lopkopībā varētu būt ganāmpulku samazināšana. Tomēr, kā novērojis M. Ormanis, Latgalē, sevišķi mazo piena saimniecību sektorā, govju skaitu samazina pavisam citu iemeslu dēļ – nav saimniecības pārmantotāju, piena iepirkuma cenas nenosedz kārtējās izmaksas, saimniecības zemā konkurētspēja u.c.

Saimniekošana kļūst dārgāka

M. Ormanis un A. Spuriņš bieži atkārtoti frāzes “efektivizēt savu ražošanu”, “ar efektivitāti cīnīties pret SEG emisijām”, jo starp emisiju samazināšanu un efektīvu saimniekošanu ir liekama vienādības zīme. Tās abas ir svarīgas, lai zemnieks saimniekotu ilgtspējīgi un spētu konkurēt ar pārējiem gan Latvijas, gan Eiropas tirgū.

Turklāt runa nav par saimniecības lielumu, piemēram, maza saimniecība ne vienmēr būs mazāku SEG emisiju ražotāja, un tas ir viens no projekta “Climate Farm Demo: Klimata atbildīga lauksaimniecība Latvijā” dalībnieku novērojumiem, iestarpināja M. Ormanis.

Vaicāti, vai tas nesadārdzina saimniekošanu laukos, lauku konsultanti atzina, ka te ir stāsts par lauksaimnieka saimniekošanas filozofiju – palikt modeļi, kas iesākts pirms daudziem gadiem, vai tomēr iet kopsolī ar laiku. Tas ir stāsts par lauksaimniecību kā biznesu – proti, vai lauksaimnieks ražo tirgum, vai tikai pašpatēriņam. Zemnieks noteikti visus laukus neapsēs ar jau pieminētajiem zirņiem vai lauku pupām, jo tirgus nosaka pieprasījumu, un tas patlaban vairāk tendēts uz graudaugu un eļļas augu – kā rapša – audzēšanu, iestarpināja A. Spuriņš. Savukārt M. Ormanis pieminēja, ka lauksaimniecībā izaicinājumi ir un būs, tostarp vēja un saules enerģija (minētajā projektā novērots, ka tie samazina saimniecību SEG emisijas kā atjaunojamās enerģijas avots), tāpat varbūt būs jāatgriežas pie linu audzēšanas. Linsēklu, it īpaši linsēklu eļļas, pievienošana barības devā samazina metāna emisijas ganāmpulkā.

Saimniekošana un investīcijas kļūst dārgākas, taču pārdomāti ieguldījumi ilgtermiņā nesīs augļus. Tādējādi ne tikai samazināsies SEG emisijas, bet arī kāpināsies piena izslaukumi, gaļas liellopu dzīvmasas pieaugums un lauku ražība, uzsver eksperti.

Viņi aicina lauksaimniekus doties uz saimniecībām demonstrējumu dienās, jo tad lauksaimnieks sarunājas ar lauksaimnieku, un šī pieredze ir ļoti vērtīga.

PIEREDZE

8 veidi, kā dzīve Eiropas Savienībā kļūst zaļāka

1. Mājokļu “darbināšana” ar tīrāku enerģiju.

Pāreja uz atjaunojamiem energoresursiem mājokļu nodrošināšanā ar enerģiju – saules, vēja, ģeotermālo un hidroenerģiju – uzlabo arī gaisa kvalitāti, līdz ar to cilvēku veselību.

2. Automašīnas, kas rada mazāku piesārņojumu.

Lai arī ar fosilo kurināmo (benzīnu, dīzeļdegvielu un gāzi) darbināmi transportlīdzekļi vēl ilgi pārvietosies pa mūsu ielām, jaunie ES noteikumi veicina videi draudzīgāku transportlīdzekļu – darbināmu ar elektrību vai alternatīvajām degvielām – ieviešanu. Tiem līdz 2030. gadam plānots izveidot daudz vairāk uzlādes un uzpildes vietas, kā arī pilnveidot nepieciešamo infrastruktūru.

3. Ēkas bez CO₂ emisijām.

Mūsdienās vairāk nekā trešdaļa radušos siltumnīcefekta gāzes emisiju ES saistāma tieši ar ēkām. To samazināt var, samazinot enerģijas patēriņu vai palielinot atjaunojamās enerģijas izmantošanu. Saskaņā ar noteikumiem, visām jaunajām ēkām līdz 2030. gadam būtu jābūt ar nulles emisiju līmeni un tām būs obligāti nepieciešami energosertifikāti. Tāpat plānots mudināt īpašniekus renovēt savas ēkas.

4. Zaļāku būvmateriālu izvēle.

Cementa, tērauda un stikla ražošanai nepieciešams daudz enerģijas, kas rada ievērojamu ietekmi uz vidi. Mūsdienās tos iespējams efektīvi aizstāt, piemēram, ar līmētajiem koksnes paneļiem, kaņepju betonu, dabīgiem izolācijas materiāliem (celulozes šķiedra, aitas vilna, salmi, korkis utt.), stikla šķiedras GFPR kompozītmateriāliem un citām videi draudzīgākām alternatīvām.

5. Energoefektīvākas mājāsaimniecības ierīces.

Videi draudzīga enerģijas ražošana ir tikai puse no uzdevuma. Tikpat svarīgi ir to nelietderīgi netērēt. Izvēloties ierīces, ir svarīgi pievērst uzmanību energomarķējumam (labākās būs A, B vai C klases), to ietilpībai – attiecīgi izvēloties mājāsaimniecībai atbilstoša tilpuma ierīces, lai netērētu enerģiju tukšgaitā, kā arī tam, vai ierīcei ir ekorežīms – īpaša programma resursu taupīšanai.

6. Lidošanas radītās oglekļa pēdas mazināšana.

Pašlaik aviācijas nozare gandrīz pilnībā atkarīga no fosilā kurināmā, līdz ar to gaisa satiksme lielā mērā ietekmē ES kopējo emisiju apjomu. Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem tiks veicināta ilgtspējīgas degvielas (piemēram, sintētiskās degvielas vai progresīvo biodegvielu) izmantošana aviācijas nozarē.

7. Videi draudzīgāks jūras transports.

Tāpat kā aviācijas nozarē, arī jūras transportā galvenokārt izmanto fosilo kurināmo. Jaunie tiesību akti veicinās ilgtspējīgākas degvielas izmantošanu, īpaši lielākajos kuģos, kas rada 90% no visām jūras transporta nozares emisijām.

8. Daba ir sabiedrotā cīņā pret klimata pārmaiņām.

Lai gan galvenā prioritāte ir strauja emisiju samazināšana, tomēr arī CO₂ izvadišana no atmosfēras palīdz mazināt mūsu radīto oglekļa pēdu un sekmē ES mērķa sasniegšanu – kļūt klimatneitrālai. CO₂ piesaisti iespējams palielināt ar dabisko oglekļa piesaistītāju – koku un citu augu, kas absorbē CO₂ no atmosfēras un piesaista to dabiskā fotosintēzes procesā, – palīdzību.

Avots: <https://www.consilium.europa.eu/lv>

Par projekta
«Publikāciju cikls
«Novadi Zaļo»»
saturu atbild
SIA «Kurzemes Vārds».
Projekta nr. EKII-9/3.

